

ELISABET & PER REYMERS

 SAGA
EGMONT

**MARIE-LOUISE:
GRÖNSKANDE LAND**

Elisabet och Per Reymers

MARIE-LOUISE

Grönskande land

SAGA EGMONT

Marie-Louise: Grönskande land

Copyright © 1975, 2017 Elisabet och Per Reymers og Lindhardt og Ringhof

Forlag A/S

All rights reserved

ISBN: 9788711741979

1. e-bogsudgave, 2017

Format: EPUB 2.0

Denne bog er beskyttet af lov om ophavsret. Kopiering til andet end personlig brug må kun ske efter aftale med Lindhardt og Ringhof samt forfatter.

lindhardtogringhof.dk

Lindhardt og Ringhof Forlag A/S, et selskab i Egmont

Första kapitlet

Vintermorgonen var kall och klar. Man var i februari och fortfarande låg ett tjockt snötäcke över fälten och ängarna runt Heleneholm. Det var stilla och tyst på gårdsplanen, bara från ladugården och stallet hördes spridda ljud när hästarna stampade i spiltorna eller korna ruskade i sina bindslen.

Stora huset var vitrappat och hade svart tak. Fönsterna blänkte i det kyliga solskenet och när Lotten slog upp barnkammarfönstret på andra våningen for en solkatt ner över gårdskontorets vägg.

Lotten var i femtiårsåldern, mager och gråhårig, med rappa rörelser och bestämt sätt. Nu vände hon sig från fönstret och sa befallande:

- Inte fram till fönstret i bara nattskjortan, Henrik! Kom med mig i stället får jag tvätta honom. Det är hög tid att vi äter frukost - nåå?

Men den ljushåriga lille pojken drog i hennes förkläde och puffade undan henne.

- Jag vill se om kälken är kvar! skrek han. Det är *min* kälke!

- Bevars, Henrik, inte är det någon som har tagit den från honom. Den står ju där vid trappan ... men kom nu!

Henrik Rantzow kastade en sista lång blick genom fönstret ner på sin kälke, som stod vid ytterdörren, och lät sig sedan utan protester bli tvättad och klädd. Han var tre år gammal och stor och kraftig för sin ålder. Det blonda håret föll i en tjock lugg ner över pannan och ögonen var runda och grå. Han var väl mest lik sin far, tänkte Lotten medan hon förde tvättsvampen runt halsen på honom, fast visst liknade han Lisa också ... mest på håret förstås. Hon suckade. Bara nu resan hade gått väl och det inte hade hänt greven någonting!

Hon klädde på gossen hans tjocka lilla kostym och tog hans hand.

– Nu går vi ner och äter frukost, Henrik.

När de kom ut i övre hallen kastade Henrik en blick åt den stängda sängkammardörren och sa:

– Var är pappa?

– Pappa har rest för att hälsa på mamma, sa Lotten. Det vet Henrik ju.

– Jag vill att han ska komma hem nu! sa Henrik bestämt. Lotten svarade inte.

Men när de kom ner i köket upprepade Henrik, mycket energiskt:

– Jag vill att pappa ska komma! Pappa ska vara hemma!

– Varför det då, lille vän? sa kokerskan och ställde en tallrik gröt framför honom. Lotten är ju hemma hos dig, räcker inte det?

– För jag får inte rida på hästarna för henne, mumlade Henrik och började äta. Kokerskan drog på mun, men Lotten suckade.

– Skynda dig och ät nu, Henrik, sa hon. Sedan kan vi gå ut och åka kälke.

Henrik slevade in gröt utan att säga mera. Lotten drack en kopp kaffe och såg begrundande på honom.

Det var nu mer än fjorton dagar sedan Jens Rantzow gett sig iväg till Schweiz, för att träffa Henriks mor. Varenda kväll hade Lotten bett för att han skulle komma lyckligt fram. Han skulle resa tvärs igenom hela Tyskland, hade han sagt och i dessa tider med krig och elände överallt ...

Lotten undrade varför han så plötsligt bestämt sig för att hälsa på Marie-Louise där nere i Davos. Resan hade blivit bestämd på ett par dagar och det hade vänt upp och ner på hela huset. Och också på Henrik, som inte alls gillade tanken på att hans pappa, som under hela hans korta liv alltid varit hemma hos honom, skulle resa bort.

– Följa med? föreslog han förhoppningsfullt. Åka med i vagnen?

– Nej, gossen min, hade Jens svarat. Pappa ska resa och hälsa på mamma, ser du, och det är en alldeles för lång resa för en sådan liten som du.

– Varför ska du hälsa på mamma? envisades Henrik.

Han hade aldrig sett sin mor. I hans fars arbetsrum stod ett stort fotografi av en tant med ljust hår och lång vit klänning och en krona på huvudet, och det föreställde hans mamma. Lotten visade honom ofta på det där fotografiet och förmanade honom att inte glömma bort henne. Henrik kunde inte ägna det hela något större intresse, tanten skrattade visserligen och såg snäll ut – men han hade så många andra snälla tanter. Mormor och moster Margareta och moster Elsa – och faster Birgitte som hade varit och hälsat på ett par gånger med sina barn.

Men det var något särskilt med den där tanten som skulle kallas för mamma. Pappa blev alltid ledsen när han talade om henne, och det tyckte Henrik inte om. Han hade

förstått att pappa blev glad om han sa »mamma» när någon pekade på fotografiet och frågade vem det var, och han upprepade det lydigt var gång pappa eller Lotten frågade honom. Men det sa honom ingenting.

Nu var pappa borta. Han fanns inte i sängkammaren, han fanns inte i arbetsrummet och när Henrik gjorde små expeditioner på egen hand för att titta efter i uthusen, fanns han inte där heller. Varenda dag sa Lotten att han hade rest för att träffa mamma. Henrik tyckte det var orättvist att han inte fått följa med. Han var klipsk för sin ålder och Lotten försäkrade också att pappa skulle komma tillbaka - »en annan dag». Det litade han på. Men han tyckte tanten kunde ha kommit och hälsat på dem i stället.

När han frågade fadern varför han skulle resa hade han inte svarat, bara lyft upp honom och kramat honom. Det styrkte Henrik i hans uppfattning att pappa och mamma-tanten hade någon hemlighet tillsammans som han inte fick vara med om. Pappa sa att mamma bodde på ett ställe där det fanns höga berg med is och snö på.

- Där man åker kälke? undrade Henrik.

- Just det, svarade Jens Rantzow. Och så visade han sin lille son några fotografier från Schweiz.

Nu undrade Henrik om det inte var så att pappa rest bort för att åka kälke - *utan att ta Henrik med sig!*

- Kälken är min, muttrade han för sig själv. Hon får inte åka och inte pappa heller!

Men trotset höll inte i sig så länge. I en känsla av att hela världen var emot honom när hans far kunde vara borta så länge för att ha roligt utan honom, öppnade Henrik munnen på vid gavel och tjöt.

- Men Henrik!

Lotten torkade bort tårar och gröt ur ansiktet på honom och ruskade honom lätt.

- Vad gråter Henrik för? Var gröten för varm?

- Dumma mamma! tjöt Henrik när han hämtat andan.

Dumma pappa! Uuh! Lottens ansikte hårdnade.

- Fy på sig! sa hon. Ska Henrik säga så om sin stackars mamma? Fy skäms! Vad ska pappa säga när han kommer hem?

Stackars mamma? Varför var det synd om henne? Henrik såg rundögt på Lotten.

- Är det synd om henne? frågade han. Lotten tänkte efter och svarade:

- Ja, mamma är sjuk, det har jag ju sagt Henrik. Och då är det synd om henne. Ät upp gröten nu.

- Är hon sjuk i magen? Henrik hade för bara en månad sedan skrämt upp hela huset genom att börja kräkas mitt i natten. Oron lade sig något när Jens Rantzow, blek och beslutsam, hade examinerat vad som kom upp och funnit att det till stor del var halvsmält lakrits och en sorts seg kola. Det befanns att den påse Henriks faster Birgitte haft med sig när hon kom, och som ställts undan i serveringsrummet att utportioneras vid särskilda tillfällen, hade minskat betydligt i omfång.

- Är hon också sjuk i magen? undrade han intresserat.

- Nej, hon är sjuk i - i bröstet, sa Lotten. Ät nu!

- Hur är man sjuk i bröstet?

- Henrik! Nu äter han upp gröten och frågar inte så mycket! Henrik fogade sig.

På förmiddagen var de ute på gården, Lotten och han. Henrik åkte med sin kälke i backen bakom ladugården, men tyckte inte det var särskilt roligt. Pappa brukade alltid springa bakom honom och skjuta på kälken allt han orkade,

men Lotten gick bara av och an på stallbacken i sin långa kappa och när hon kramade snöbollar kunde hon inte kasta lika långt som pappa.

Ja, bevare mig, tänkte Lotten där hon gick fram och tillbaka i snön i sina pampuscher, och slog händerna mot varandra för att hålla värmen. Man fick bara hoppas att greven kommit lyckligt fram. Henrik var lyckligtvis för liten att vara orolig. Men Lotten oroade sig. Hon gav Henrik en lång blick. Marie-Louises son ... Ja, Herre Gud, stackars Lisa! Hon hade aldrig fått ha Henrik hos sig, inte fått hålla i honom en enda gång. De hade varit emot det allesammans den gången, sanatoriets överläkare, förlossningsläkaren från Zürich och Lotten själv också – ingen av dem ville ju riskera att det nyfödda barnet blev smittat med lungsot. Men den arma Lisa ... Lottens rynkor runt munnen djupnade. Nog hade Lisa burit sig skandalöst åt när hon väntade Henrik, vanskött sig på alla de sätt och titt och tätt kommit med bittra förutsägelser om att förlossningen skulle ta livet av henne. Nö när han väl var född hade hon varit så ivrig att få ha honom som man kunde begära ... fast det hade hon inte fått. Lotten drog en lång suck. Om det förfärliga kriget kunde ta slut någon gång, så Lisa kunde komma hem! Greven hade tagit Henrik när han var fyra veckor gammal och sedan dess hade Marie-Louise inte fått se sin pojke annat än på fotografi – det *var* hårt.

Man fick väl hoppas på att hon kunde bli frisk? Lotten funderade medan hon höll ett öga på vad Henrik hade för sig. Nog fick man väl hoppas det nu? Hon hade varit på sanatoriet i nästan fyra år – var det så länge? Jo, det var det. Nästan fyra år sedan bröllopet, den glada festen som så hastigt bytts i tragik när Marie-Louise fick sin plötsliga blodstörtning bara ett par dagar senare ... Marie-Louise var

inte mer än tjugotvå år gammal, tänkte Lotten. Ack, det var tidigt att drabbas av så mycket olyckor och elände.

En snäll man hade hon ju fått, och Henrik var precis som han skulle vara. Stark och frisk och framme för sin ålder, det kunde ingen säga annat.

Men inte var det vad Lotten och hela Marie-Louise familj hoppats på när hon gifte sig.

Det hade tagit på grosshandlaren och frun också, det var tydligt. Grosshandlaren hade väl tagit mest vid sig, fast han inte sa så mycket om det. Frun brydde sig ju lika mycket om alla barnen. Men grosshandlaren hade alltid varit mest förtjust i Lisa. Ja, ja, tänkte Lotten. Nu gjorde det väl inte Elsa och Margareta så mycket, nu var de ju vuxna och gifta och hade sitt eget, fast äktenskapet kommit sent för dem båda två. Elsa hade två barn, Margareta än så länge bara ett. Hennes dotter var inte mycket äldre än Henrik. Lotten visste att fru Laurell inte gjorde någon skillnad på sina barnbarn, men det var lika tydligt att Carl Fredrik Laurell gjorde det. Han tycktes ha glömt den gången i Davos, då han i sin ångest för Marie-Louises liv, i egen person bett sanatoriets överläkare, professor Büchmann, att avbryta havandeskapet ... Fortfarande rodnade Lotten och knep ihop munnen när hon tänkte på det. Vilken skandal han gjort! Den stackars frun hade tagit så illa vid sig att hon fått en hjärtattack och måst ligga till sängs. Och Lisa själv – nej, nu skulle hon inte tänka på det mera. Det låg ju nu mer än tre år tillbaka i tiden.

Postbudet kom uppför backen till Heleneholm, hans häst andades ut stora ångande moln och skakade på huvudet så remyget klirrade. Henrik sprang förtjust dit.

– Heej! ropade han på långt håll. Har du brev med dig från pappa? Lotten hade sagt att pappa kanske skulle

skriva. Inte med bokstäver, men han kanske skulle rita ett brev med bilder, så som han brukade rita åt Henrik på kvällarna.

Men postbudet skakade på huvudet.

- Ingenting åt den lille mannen, sa han sävligt. Men här är ett till Lotten Andersdotter? Är det hon det?

- Ja, sa Lotten förbluffat och sträckte fram handen. Det är jag. Tack ska han ha, Nilsson ... var det inget annat?

- Bara tidningen. Han gav henne den och skakade betänksamt på huvudet.

- Och det är samma otäckstyg i den som det brukar vara, ska jag säga henne. Kan en förstå att det är kristna människor som slåss på det viset?

- Nej, sa Lotten och kikade på poststämpeln på sitt brev. Davos stod det. Och hon kände ju igen frimärkena från sin tid där. Det måste vara från Lisa - men varför skrev hon till Lotten och vad kunde hon vilja? Hade greven inte kommit fram ordentligt? Frånvarande sa Lotten adjö till postbudet och tog sedan med sig Henrik in. Han spjärnade emot, han ville åka mera kälke. Lotten gav honom en smörgås för att lugna honom och satte sig sedan i matsalen för att läsa brevet. Nu var hon nästan säker på att det inte var Lisas stil, och så var mycket riktigt fallet. Brevet var från Jens Rantzow.

Han hade kommit lyckligt fram, skrev han. Allt var väl och de skulle inte oroa sig. Nu hade han en stor nyhet att meddela: Marie-Louise skulle följa med honom hem! De skulle ge sig av så fort de kunde, men eftersom ingen visste hur lång tid resan skulle ta, måste Lotten ordna så att allt var färdigt därhemma i god tid. Marie-Louise kunde inte ta med mycket bagage, så det var bäst Lotten gjorde i ordning kläderna som ännu hängde kvar. Och hon skulle se till att

det fanns god mat hemma och beställa champagne ifrån Malmö. Till sist bad han Lotten ge Henrik en stor kram från hans mamma, som längtade så att få träffa honom.

Lotten släppte brevet på matsalsbordet och stirrade klentrogen ner på det. Skulle Lisa komma hem? Var det *därför* greven sett så hemlighetsfull ut när han åkte – så ivrig och upphetsad, så retlig och nervös? Det kunde han gott ha förberett dem på! Och skulle nu bägge två ut på den resa som Lotten nätt och jämnt tilltrött Jens Rantzow om att klara ensam – en resa upp genom hela det krigshärjade, oroliga Tyskland? Hur skulle Lisa orka med det?

Professorn hade väl sagt att hon var frisk förstås, funderade Lotten. Annars hade hon väl knappast fått fara hem. Men just *nu* – nej, hon fick ingen rätsida på det.

Hon grubblade några minuter, så tänkte hon att det vore bäst att diskutera det hela med frun. Skulle Lisa nu komma hem ville hennes föräldrar väl också ha ett ord med i laget. Lotten såg på pendylen i matsalen och fattade sitt beslut.

– Kom Henrik, sa hon och reste sig. Vi ska byta kläder och i ta på dig sjömanskostymen i stället. Vi ska fara och hälsa på i Malmö.

– Hos mormor och morfar? Henrik lyste upp. Åka vagn in till Malmö hörde till det bästa han visste, och han älskade att springa runt i det stora huset därinne. Där hyschade Lotten inte hälften så mycket på honom som hon gjorde härhemma, och fast mormor oftast låg på en soffa – hon var väldigt tjock, mormor, kanske orkade hon inte gå så mycket? ... hade hon mycket mera tålamod med hans frågor än Lotten någonsin hade.

Henrik sprang uppför trappan och Lotten följde långsammare efter.

*

– Mormor, vi såg två harar och en kråka på vägen hit, mormor, vet du vad kusken sa att varför de var vita på vinteren, mormor!

Henrik tappade andan och Brita Laurell log mot honom.

– Välkommen min lille gosse, sa hon. Goddag, Lotten. Jaså, ni två är ute och åker i dag?

– För att det är vinter när det är snö, förklarade Henrik vidare, och då blir hararna vita för att man inte ska se dem mot snön, är det inte bra, mormor? Visste du det?

– Henrik lilla, tyst nu, sa Lotten. Vad brukar vi säga om småbarn?

– Små-barn-ska-synas-men-inte-höras, rabblade Henriks lilla ljusa röst lydigt, tycker du inte det är bra, mormor? Alldeles vita blir de så man inte alls kan se dem, mormor – fast *jag* såg dem!

Brita Laurells mungipor drogs uppåt. Lotten såg däremot sträng ut.

– Han är så liten än, Lotten, sa fru Laurell urskuldande. Men kan du vara tyst nu en liten stund, Henrik, så vi stora får prata?

– Är morfar hemma?

– Nej, han är på kontoret.

– Vad bra, sa Henrik och pilade in i Carl Fredrik Laurells rökrum – eller »herrummet» som det kallades. Där fanns rökbord med skiva av mässing, där Henrik hade upptäckt att man blev gulglänsande och alldeles knottrig i ansiktet om man speglade sig, där fanns en stor tung lampa med frans av små gröna glaspärlor, där fanns läderfåtöljer man kunde hoppa i och på golvet låg en matta som föreställde

ett hav med båtar som seglade. Henrik brukade sitta på mattan och låtsas att båtarna var riktiga båtar.

– Fast havet är inte brunt i verkligheten, hade han förklarat för sin morfar. Det är blått och ibland är det grått. Varför är det här havet brunt, morfar?

– Sannerligen jag det vet, sa Carl Fredrik Laurell och tände en ny cigarr. Kanske morfar har rökt så mycket att det har blivit brunt? Vad tror du om det?

– Det tror i varje fall *jag*, sa fru Laurell avsides till Lotten. Men Henrik är bra intelligent för sin ålder.

Nu förkunnade ett stilla rasslande att Henrik höll på att dra fingrarna genom pärlfransarna på lampan och de båda vuxna satte sig i förmaket där de kunde hålla ett öga på honom genomdörren.

– Det har väl inte hänt något särskilt, Lotten? Fru Laurell såg på henne med tillgiven min. Lotten hade varit piga i hennes föräldrahem och kommit med henne till Malmö när hon gifte sig. Hon hade skött om familjen Laurells tre barn, hon hade hjälpt Brita Laurell med hushållet när det blev uppdagat att den senares hjärta inte var så starkt som det borde, hon hade följt med Marie-Louise till Davos när det stod klart att hon måste ha sanatorievård. Efter Henriks födelse hade Lotten följt med Jens Rantzow hem och nu hade hon haft hand om Henrik sedan dess. Fru Laurell litade obetingat på henne och under årens lopp hade Lotten blivit en allt större tröst för henne.

Brita Laurell var i övre medelåldern och hennes korpulens och ansträngda hjärta tvingade henne att hålla sig mycket i stillhet. Det bekom henne inte väl, hon blev rastlös och nedstämd. Små åkturer i vagn och korta promenader var allt doktor Wittman ville tillåta. När Henrik föddes hade hon inte fått resa ner till Davos, Wittman

avrådde på det bestämdaste från resan. Men sedan dess hade hennes tillstånd inte förvärrats, och i regel märkte man ingenting av hennes hjärtsjukdom, så länge hon inte överansträngde sig.

Men så fort hon blev nervös gjorde hjärtat sig påmint. Hon blev andfådd, kände tryck över bröstet och fick hjärtklappning.

Den senaste tiden hade hon oroat sig mycket för sin svärson. Visst förstod hon att han ville hälsa på Marie-Louise nere i Davos, de hade ju inte råkats på två år nu. Men i dessa tider – och genom krigförande land! Carl Fredrik hade försäkrat henne att Jens skulle komma helskinnad fram till Schweiz, men Brita Laurell hade sina tvivel. Och nu upprepade hon ängsligt:

– Har Lotten hört från Jens då? Han måste ju vara framme för länge sedan om allt gått som det skulle.

Här kastade hon en blick på Henrik och Lotten svarade lågt:

– Ja, greven har skrivit. Han är framme och allt har gått väl. Har – har han inte skrivit till frun själv? Eller grosshandlaren?

Fru Laurell skakade på huvudet och suckade av lättnad.

– Nej, det har han inte gjort, sa hon. Men gudskelov att han kom lyckligt fram! Jag har varit så ängslig. – Hur var det med Marie-Louise, skrev han det?

Lotten trevade i sin slitna handväska.

– Det är nog bäst frun läser själv, sa hon dröjande. Jag kan väl aldrig tro att greven verkligen menar vad han skriver?

– Vad skriver han då? sa fru Laurell och vek upp brevet. Lisa är väl inte sämre?

- Nej då! Lisa är mycket bättre, åtminstone tror jag det. Annars skulle han väl inte ta hem henne?

- *Ta hem henne? Nu?!* Fru Laurell ögnade igenom brevet, sedan slöt hon ögonen och satt orörlig. Hon andades hastigt, läpparna fick en blå färgton.

- Frun! Hur är det? sa Lotten förskräckt. Är det hjärtat?

- Åh, flämtade Brita Laurell. Nej, det kan Jens inte mena! Den långa resan - och nu till på köpet - och ingenting har vi fått veta - Lotten, mina hjärtdroppar - kalla på Mette ...

Lotten reste sig och hjälpte fru Laurell att ligga ner på soffan, sköt en kudde bakom ryggen på henne och ropade på Mette.

Mette var innepigan - husjungfrun sa man nu - och hade kommit i familjen för flera år sedan, strax innan Elsa gifte sig och medan Marie-Louise ännu gick kvar i flickskolan. Hon var van vid fru Laurells besvär och så fort hon kom i dörren och fick syn på henne, vände hon och skyndade för att hämta hennes hjärtdroppar. Henrik kom från herrummet och tittade lite skrämt på sin mormor.

- Är mormor också sjuk? sa han och munnen darrade.

- Gå ut i köket så länge, Henrik, sa Lotten. Mormor mår inte riktigt bra. Gå ut till Hulda och be att han får en smörgås. Seså! Spring nu!

Mettes blårandiga klänning och vita förkläde dök upp igen, hon höll droppflaskan och ett glas vatten. Brita Laurell svalde medicinen och sa matt:

Snälla Mette - telefonera ner till grosshandlaren på kontoret och säg att han måste komma hem med det samma!

Någonting måste ha hänt. Mette var för vältränad att ställa några frågor. Hon tog luren från väggen och vevade ivrigt. De hörde henne säga:

- Jo, frun ber att grosshandlaren kommer hem ... Ja, jag ska höra ... Men frun mår inte bra - ja, det är hjärtat. Ja, det ska jag göra.

Hon vände sig till fru Laurell.

- Grosshandlaren undrar om han ska åka om doktorn och be honom komma? Lotten iakttog Brita Laurells bleka ansikte och blåtonade läppar.

- Det är nog bäst, sa hon. Mette nickade och vidarebefordrade meddelandet. Sedan började hon pyssla om sin matmor, hämtade en kudde och en pläd och hjälpte henne ta av skorna och lossa på knapparna i klänningslivet.

Brevet låg kvar på bordet. Lotten såg på det och knep ihop munnen. Greven kunde gott ha skrivit själv - till grosshandlaren kunde han ha skrivit! Så han själv kunde ha talat om det för frun. Nu blev det bara elände av alltsammans.

Dånande vagnshjul hördes i gatan, så stannade Laurells vagn utanför. Familjen ägde en automobil, men den var inte ofta i bruk eftersom Brita Laurell inte vågade åka längre sträckor i den och Carl Fredrik själv tyckte att häst och vagn var enklare. Han hade köpt bilen mest för att göra sin måg Nils Forsgren, Margaretas man och hans egen delägare, till viljes. Nu stod den i vagnslidret och samlade damm. Och ur den lilla kupén hoppade Carl Fredrik Laurell tungt ner på marken och vände sig om för att hjälpa familjens husläkare, doktor Daniel Wittman, ner på trottoaren. De skyndade tillsammans in i huset.

- Hur är det, mamma lilla? Carl Fredrik var lång och grovbyggd och ganska korpulent. Hans tjocka mörka hår och friska ansiktsfärg kom honom att se åtskilliga år yngre ut än hustrun, men i själva verket var han ett par år äldre. Nu var han rödare än vanligt i ansiktet av spänning och